

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 10

ZATERDAG 8 MAART 1930

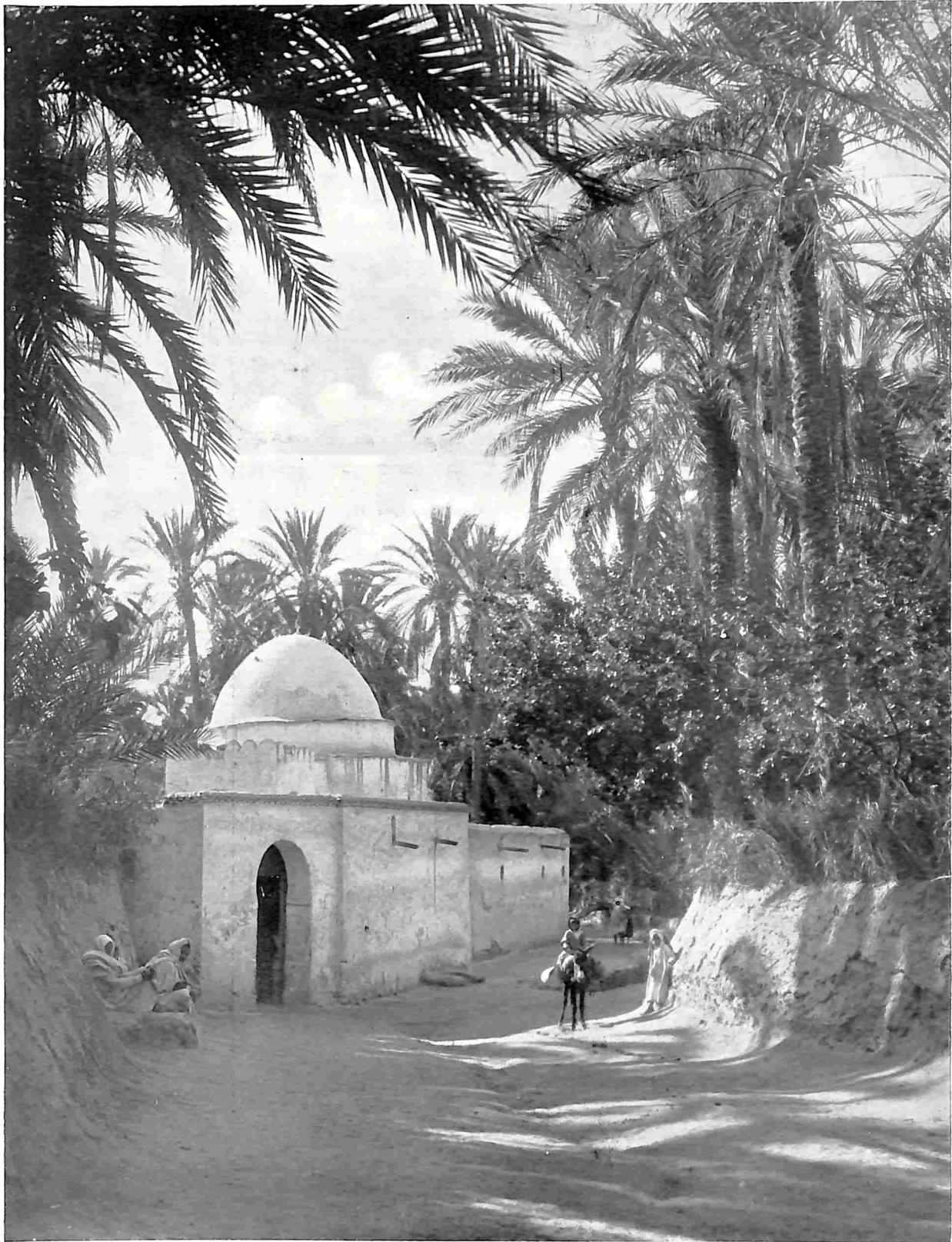

Foto Soler

GABES. MARABOUT IN DE OASE

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

JASPER VELLACOT, FILANTROOP, DOOR WILLIAM J. LOCKE (3)	BLZ. 110
BERKEN (GEDICHT), DOOR PHITA KAMPFRAATH—MALIEPAARD	BLZ. 111
VAN EEN ZEE-EN STRAND-OASE (GEÏLL.), DOOR J. F. BAER V. HEMMERSWEIL	BLZ. 109, 112—115
HUIZE AMBY (GEÏLL.), DOOR TINE COOL EN RO VAN OVEN	BLZ. 115—117
DE „RARE” CHINEES EN ZIJN GEWOONTEN (GEÏLL.), DOOR NINA ARKINA	BLZ. 116—119
WILDE EEND (ANAS BOSCHAS) (GEÏLL.), DOOR JOS. RUTING	BLZ. 118—120
TORQUATO TASSO. UIT HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (5)	BLZ. 120
HET AMETHYST LAKE IN HET CANADEESCHE ROTSGEBERGTE (ILL.)	BLZ. 120

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

Jasper Vellacot, filantroop

3) DOOR WILLIAM J. LOCKE

H IJ schreef een enveloppe, sloot haar en legde haar bij de te verzenden poststukken. Daarop hervatte hij zijn werk. Een klerk kwam binnen, nam de gereedliggende brieven mee en vertrok. Even later sloeg de klok twaalf uur en hij wist, dat, volgens de regels van het huis, zijn brief in de brievenbus op den hoek van de straat was geworpen.

Dat was gedaan. Hij was er blij om. Hij wou die vrouw niet meer terugzien. Met haar nader in relatie te treden, was dubbel gevaarlijk. Hij had reeds te vaak de ironie van het lot ondervonden, om niet gewaarschuwd te zijn. Hij had niets met kindervoeten in zijn woning waren dvingen, die behouden in het Paradijs, waarvan hij zelf de poorten had gesloten en gegrendeld; en den sleutel had hij weggeworpen. Daar stond hij voor altijd buiten. Hij was blij, dat het achter den rug was. Hij had reeds eenige dagen voorzien, dat hij dien stap zou moeten doen; het had hem gehinderd; nu was het gebeurd.

En toch, toen hij weer voor het raam stond, leek de zon niet meer zoo helder te schijnen. En later, bij de lunch, zei hij tegen Cadby, dat hij zijn verlangen om naar de Kew Gardens te gaan toch eigenlijk kinderachtig vond en dat hij liever in de city zijn zaken ging afdoen.

DERDE HOOFDSTUK.

Toen Jasper het onwrikbaar besluit nam Lady Alicia niet weer te zien, had hij niet op een aanval van reumatiek gerekend. Hij had er geen moment aan gedacht, dat zoo een

prozaïsche ziekte een rol zou spelen in zijn romantisch lot. Maar als een mensch hoovaardig wordt en de kleinigheden niet telt, zorgen die kleinigheden zelfs soms, dat men ze niet kan vergeten.

De reumatiek beteekende niet veel. Hij had 't al vroeger gehad en 't was vanzelf over gegaan. Maar nu was het teruggekomen. Zijn dokter schreef baden voor en raadde Aix-les-Bains aan. Jasper wou naar Harrogate gaan. Het was dichter bij Londen. Hij kon er makkelijk heengaan als de zaken zijn tegenwoordigheid vereischten. De dokter stond er op, dat hij heelemaal vakantie nam. Cadby was zijn partij op, pleitte, keef, smeekte en overwon ten slotte. Op een ochtend in Augustus bracht hij zijn patroon naar het Charing Cross station en keerde naar Gower Street terug om rustig zijn Shakespeare commentators te bestudeeren.

Zoo onderwierp Jasper zich aan het onvermijdelijke en begon zijn kuur. Hij stelde zich onder behandeling van een specialist, begon de voorgeschreven douches en vond aanvallig de verandering prettig. Het stadje, dat geheel uit hotels en tuinen bestaat, naast zijn sprookjes-meer verscholen in een nest van bergen, vol van zonneschijn en leegloopers, vrolijk door kleur en gelach, scheen de moeheid uit zijn hart te kneden, zooals in het Etablissement des Bains de reumatiek uit zijn leden werd gekneed. Steeds eenvoudig als het hemzelf betrof, had hij logies genomen in een tweede-klas hotel, waar hij vriendschappelijk omging met zijn Amerikaansche burenen en zich goed amuseerde.

Nu is het middag- en avondleven in Aix-les-Bains geconcentreerd in zijn twee casino's: de Grand Cercle en de Villa des Fleurs. Beide staan ze te midden hunner eigen, aan elkaar grenzende tuinen. Als men op het terras van de Cercle zit, kan men het vuurwerk in de Villa zien. Heeft men in de Villa dat gewonnen, dan kan men even omklooper. Er is muziek in de zaal van de Cercle of op het terras van de Villa; men kan kleine boottochtjes en groote autotoeren maken en zoo bracht Jasper een week door waarin hij zich liet meeslepen door den stroom van kleine genietingen. Vooral vond hij er vermaak in bij de speeltafels te staan en de spelers en speelsters in hun groote verscheidenheid te bestudeeren. Zij waren er van alle nationaliteiten en alle soorten. Mannen en vrouwen, jong en oud. Sommigen leken winst of verlies met groote kalmte, zelfs met onverschilligheid, te aanvaarden; anderen volgden iedere beweging van den bankhouder met schitterende oogen en zenuwachtig trekkende lippen. Er waren Londensche weekeraars en speelhouders uit Mexico naast frissche, onbedorven meisjes, die lachend en onbezorgd enkele francs wonnen of verloren. Terwijl Jasper daar stond en het tooneel overzag, hoorde hij, dat iemand hem aansprak.

„Speelt u niet, Monsieur?” vroeg een meisje hem in gebroken Engelsch.

„Neen”, antwoordde hij kortaf. „Ik ben bang”.

„Waarvoor?” vroeg zij lachend.

„Om te winnen”.

Het meisje keek verbaasd, haalde de schouders op en stak snel haar hand uit om over de schouders van anderen heen haar mise te plaatsen.

„U bent in ieder geval origineel, Mr. Vellacot”, sprak een stem naast hem.

Zijn hart begon sneller te kloppen, terwijl hij zich omwende. Daar stond Lady Alicia, kalm glimlachend met een plagerigen trek om den mond.

Nu was er geen ontkomen aan. Of hij moest Aix overhaast verlaten, of een tijd lang in Lady Alicia's gezelschap doorbrengen. Want Aix is eigenlijk één groot hotel, waar iedereen iedereen tient maal per dag ontmoet. Jasper overdacht dat alles vaag. Maar voor het oogenblik kon hij niet anders doen dan verwonderd haar naam uitspreken.

„Ik kom hier ieder jaar drie of vier weken”, legde zij hem kalm uit. „Niet voor mij, maar ter wille van mijn tante, Lady Luxmoore, die gemarteld wordt door de jicht, arme vrouw! Zij woont bij mij in huis, ziet u. Wanneer bent u hier gekomen?”

Hij beantwoordde de conventionele vraag. Toen zeiden zij de gewone dingen over Aix. Weer voelde hij het rustbrengende dezer vrouw. Hij hoorde in haar stem het murmelen van water. Hij vond het vreeselijk dat hij er zoo van genoot, maar luisterde er met verrukking naar. Terwijl zij sprak, piekerde hij erover, waarom ze nooit getrouwd was; betreurde het, dat er geen man en kinderen stonden tusschen

hem en die goedige bruine oogen. Zij vertelde hem, hoe 't kwam, dat zij hier was. Zij had dien avond gedineerd bij de Seagrims, haar bureu in Hertfordshire, die in haar hotel, de l'Europe, logeerden, naast de villa. Zij stonden nu aan een andere tafel.

„Dus u speelt niet, omdat u bang bent te winnen”, zei zij ten slotte. „U zoudt kunnen verliezen. Ik hecht niet aan zulk bijgeloof”.

„Ik wel”, zei hij.

„Het zou interessant zijn eens een proef te nemen”.

„Wie zou dat met mogelijkheid kunnen interesseren?”

„Mij”, zei Lady Alicia.

Op dat oogenblik trok de bankier zich terug. De croupier liet bieden voor een nieuwen bankhouder.

„Waarom neemt u de bank niet?” vroeg Lady Alicia. „Doet u 't eens”.

Er was 500 louis geboden. Hij bood zes. Een Amerikaansche spoorwegkoning herkende hem en fluisterde zijn buurman toe, dat het Jasper Vellacot, de millionaire was. Het ging als een loopend vuurtje om de tafel. De Amerikaan riep „banco”. De kaarten werden gegeven. Jasper won. Telkens weer. Zes maal na elkaar. Een der bezoekers waagde het maximum. En weer won Jasper. Hij stond op, wisselde zijn fiches in tegen duizend-francs biljetten en ging naar Lady Alicia met een vermoeiden trek op zijn gezicht.

„Bemoeit u u met liefdadige instellingen?” vroeg hij.

„Met verschillende. Ik ben onder andere bestuurslid van het Fonds voor Officiers-weduwen”.

„Veroorlooft u mij dan u dit te geven, met verzoek het aan te wenden op de wijze, die u de beste vindt”, riep hij uit, haar de biljetten toestekend. „Nee, nee — u moet het aannemen. Het was uw schuld, dat ik gespeeld heb. Ik heb er een hekel aan. Ik ben een soort magneet voor goud. U kunt niet begrijpen hoe vreeselijk dat is. Ik zou winnen bij één kans op de millioen. Het is meer dan een bijgeloof, het is een noodlot. Geeft u het in 's hemelsnaam aan uw officiers-weduwen, Lady Alicia, of aan wie u wilt”.

Zij had eerst willen weigeren. Maar de man, die zoo snel tot haar sprak, zei dit alles te ernstig en te overtuigend.

„Ik neem het aan — met dank”, antwoordde zij, het geld in haar taschje bergend.

„Wilt u mee naar buiten gaan?” vroeg hij. „Het is hier om te stikken”.

Zij stemde toe en zij gingen den kleinen tuin aan de achterzijde in. De rieten tafeltjes en leuningstoelen glansden in het maanlicht. De tuin lag verlaten. Doch van het terras klonken vrouwenlachen en -stemmen en door de open deur kwamen de uitroepen der croupiers.

„Ik had u niet moeten aanraden te spelen”, zei Lady Alicia zacht. „Ik had nooit gedacht, dat iemand zoo iets zoo kon ontroeren. U moet een leegloopster als ik ben vergeven wat zij in een gril van het oogenblik misdaan heeft. De lucht in die afschuwelijke zaal demoraliseert iemand. Vergeeft u 't mij?”

Wat kon hij antwoorden? Hij mompelde een volkomen vergiffenis; erkende, dat zijn onveranderlijke chance op zijn zenuwen werkte. Er was iets angstwekkends, iets onnatuurlijks in.

„Als het vervloekte geluk van iemand, die zich aan den duivel verkocht heeft”, zei hij impulsief.

Lady Alicia huiverde eventjes. Zij had altijd onder vermogende menschen geleefd; zelf was zij heel rijk. Zij had tal van millionnaires gekend. Daar was bijvoorbeeld Rechter Blenkinson uit Chicago, — hij stond juist aan een andere tafel — blij als een kind als hij twintig francs gewonnen had. Maar nooit had zij iemand ontmoet als Vellacot; zijn opvatting was origineel, deed haar verbluffende mogelijkheden zien.

Zij was getroffen door de oprechtheid, die uit zijn woorden sprak. Hij was in zekeren zin een pathetische figuur. Lady Alicia wist, dat zij in haar kring bekend stond als een vrouw die sympathie kon schenken en zij schepte er behagen in haar reputatie op te houden. Zij had graag beschermelingen en het zou wel aardig zijn Jasper bij haar collectie te voegen. Zij liet haar hoofd op haar hand rusten en dacht na voor zij sprak.

„Ik geloof, dat ik u begrijp”, zei ze. „U voelt, dat al die rijkdom, die zich bij één individu ophoopt, niet in overeenstemming is met een goede regeling der dingen — het zondert u af van uw medemenschen — trekt een scheidingslijn tuschen u en de anderen — zet een soort brandmerk op u”.

„Juist, juist, zoo is 't”, zei hij snel.

„Als dit door een bovennatuurlijke kracht wordt veroorzaakt, waarom zou die dan niet hemelsch zijn, in plaats van duivelsch? Denk aan het vele leed, dat u in staat bent te lenigen. En wat de eenzaamheid betreft, meestal staat ieder, die een groote zending te vervullen heeft, alleen. Bovendien”, voegde zij er lachend aan toe, „zult u massa's menschen vinden, die vriendelijk voor u willen zijn en u voort helpen op uw weg. Maar dan moet u niet al hun uitnodigingen afslaan”.

„Ik heb er slechts één gehad, die ik, tot mijn spijt, genoodzaakt was te weigeren”, antwoordde Jasper, om zich er uit te redden.

„Is dat een verwijt?” vroeg ze opgewekt.

„Het is een betuiging van leedwezen”.

„En houdt dus een belofte in?”

„Hoe zou het anders kunnen?” zei hij beleefd.

„Ik heb bijna nooit groote partijen”, vertelde zij hem. „Mijn ontvangdagen zijn altijd beperkt — een paar vrienden, die ik hoop, dat elkaar nader zullen leeren kennen. Maar misschien was ik te veeleischend toen ik u inviteerde, er zullen zoo velen zijn, die u noodigen”.

„Ik ga heel weinig uit”, zei hij rustig, „ik heb niet veel vrienden. Ik heb genoeg menschenkennis om te weten, dat ik overal zou worden ontvangen. Maar wat zou ik daaraan hebben? Als het ter wille van mijn groote geleerdheid was, mijn kunstenaarschap, mijn persoonlijke charme, zou ik er mij misschien geveid door gevoelen. Het zou in ieder geval een huldebetuiging zijn aan een persoonlijke eigenschap die ik bezat. Maar om alleen door de salons te stappen om mij in een gouden harnas te vertoonen — dank u. Ik denk niet wat die menschen denken, ik voel niet wat zij voelen, ik hoop niet wat zij hopen. Zij zijn schitterende wezens, die niet tot mijn wereld behooren. En de eenvoudige menschen — schijnen bang voor mij te zijn”.

„Mijn vriendschap heeft geen groote waarde”, zei Lady Alicia zacht. „Maar als gij ze wilt aanvaarden, bied ik ze u in alle oprechtheid aan”.

Zij stond op, slank en statig, toen hij uit zijn stoel opsprong. Het zachte licht der sterren weerkaatste in haar oogen. Opnieuw kwam hij onder haar bekoring.

„Ik heb geen enkele vriendin in de heele wijde wereld”, zei hij en stak haar de hand toe.

Meer zeiden zij niet. Zij gingen de zaal in, waar de Seagrims bij hen kwamen: hij, een typische landedelman, zij een vrouw, die mooi geweest was. Toen Jasper naar zijn hotel terugging dacht hij erover hoe een paradijsvogel kon genoeg nemen met het gezelschap van inheemsche kraaien. En hij schreef het toe aan de oneindige, zachte sympathie van den paradijsvogel.

Dit was het begin van een dagelijkschen omgang. Hij werd in den kring harer kennisjes ingevoerd en deed aan allerlei partijtjes mee. Hij huurde een rijtuig voor het Bloemencorso, vulde het met de viooltjes en deed even hard en vroolijk mee als de lachende meisjes, die hem van de tribunes af met bloemen bekogelden.

„Ik vrees, dat ik me idioot heb aangesteld”, zei hij bij het weggaan.

„Ik vond u verrukkelijk”, zei Lady Alicia.

Het was allemaal verkeerd. Dat wist hij. Zijn geweten liet hem geen rust. Welk recht had hij zich te amuseeren in dat frivole stadje? Welk recht had hij zich in het verrukkelijke gezelschap dier vrouw op te houden? Het was heel verkeerd. Maar wat kon hij doen? Als hij uit Aix wegging, was zijn kuur onvoltooid. Dus bleef hij. *(Wordt vervolgd)*

BERKEN

Aan 't einde der donkere beukenlaan
Vlamde het goud, verrassend hel,
Daar speelde de zon haar liefdespel
Met de glanzende berkenblaren,
Die als trillende hartjes waren.

Schuchter, en toch zoo vreemd verrukt,
Stonden de berken in 't schallende licht,
De takken bedeesd naar den grond gericht,
Even bewegend het teere groen,
Als sidderend onder den zonnezoen.

PHITA KAMPFRAATH—MALIEPAARD

Foto Soler

WATERSCHEPPEN AAN DE BRON

VAN EEN ZEE- EN STRAND-OASE

AN de Oostkust van Tunis aan een golf, die men in de Grieksche oudheid die der Kleine Syrthe heette, ligt de oase van Gabès. Misschien klinkt het eenigszins als een paradox een oase niet aan alle zijden ingesloten door de woestijn, maar aan een kant begrensd door een golf der Middellandsche zee. Een oase, die men niet zooals de andere Noord-Afrikaansche oasen eerst na een vermoeienden autotocht of treinreis door de woestijn bereiken kan, maar die men op zijn gemak na een treinreis van luttele uren van Sfax, het oude rooversnest der Barberijsche piraten, uit, bereikt. ☼ Dit laatste is misschien eenigszins teleurstellend, dat het zoo heel gemakkelijk gaat, zonder dien tocht door de grauwe troosteloze woestijnsteppen en de door roode heuvels en bergen begrensde breede kloven. Maar voor hen wier reis tot een korte spanne tijds is uitgemeten, is het wel heel gemakkelijk en . . . economisch! ☼ Gabès is dus niet alleen een oase door de woestijnsteppen-uitloopers der Sahara begrensd, maar is tevens een kustplaats, een bescheiden badplaats met een tamelijk mooi strand, waarop heusche badkoetsjes. Voor den toerist een dorado: zee, oase en woestijn in een hand binnen een kring van nauwelijks een paar uur gaans als diameter. Welk 'n voor een woestijn-oase ongedachte combinatie: eerst een heerlijk zeebad in de blauwe golf van Gabès, de Kleine Syrthe der Antieken en daarna een kameeltocht door de uitgestrekte palmtuinen met de honderdduizenden wuivende palmen, om na luttele uren zich te bevinden aan den rand der woestijn. ☼ Maar voor alles is het de oase, die onze belangstelling heeft. Evenals de meeste groote Noord-Afrikaansche oasen bestaat deze uit verschillende dorpen, die temidden der palmtuinen liggen. Gabès telt er, het Europeesche dorp er buiten gerekend, niet minder dan vier: Groot Djara, Klein Djara, Menzel en Chenini. Urenlang kan men per kameel of muilezel door deze oase dwalen, zonder zich te vervelen. Over de afgebrokkelde muren, die de tuinen afsluiten en die op die van eeuwenoude ruïnen gelijken, kan men een blik in de palmtuinen werpen. Netjes in regelmatige rijen als kaarsrechte soldaten staan de dadelpalmen met hun geschubde stammen en breede smaragdgroene waaierkruinen, die als 't zeer droog is, bedekt zijn met een grauwe stoflaag van leem en zand, als vreemdsortige witgepoederde pruiken. Enkele hebben den druk van den Samoem, den heeten woestijnwind niet kunnen weerstaan en buigen half ontworteld voorover, leunen vermoeid als in omhelzing tegen een anderen stam aan. Tusschen de boomenrijen liggen ondiepe

smalle greppels, waardoor het water ter irrigatie geleid wordt. Onder de breede palmkruinen rijpen reeds de dadeltrossen. ☼ De dadelpalm vormt de rijkdom der bewoners. Weliswaar zijn de dadels uit de tuinen van Gabès niet zooals die uit Tozeur voor export naar 't buitenland geschikt en brengt de oogst daarom minder geld op, maar als 't volksvoedsel bij uitnemendheid doen ze opgeld en in den zomer komen van honderden kilometers uit den omtrek de Nomaden-stammen naar Gabès om hun winterprovisie aan dadels in te slaan. ☼ De palmboom is een manasje van alles. Er is misschien geen boom ter wereld, die zoo geëxploiteerd wordt. Allereerst de dadels die hij voortbrengt, dan dienen de palmkruinen vooral in het Zuiden van Tunis als scherm voor vruchtboomen en lagere gewassen, die door de schaduw der breede palmkruinen tegen de felle zonnestralen beschut zijn. En waar wordt het hout niet voor gebruikt! De vloeren der huizen, de bedsteden; de deuren en vensters worden er uit vervaardigd. En tenslotte brouwt men door 't plantensap uit de palmkruinen af te tappen een soort van palmwijn de z.g. lagmi. Voor dat procédé worden alleen palmen gebruikt, die weinig vruchten voortbrengen, omdat door de bewerking het leven der palmboomen bedreigd wordt. De boom wordt n.l. als 't ware onthoofd, van de palmblaren ontdaan, waarna in de kruin insnijdingen worden gemaakt, waaruit 't palmvocht vloeit, dat in potten wordt opgevangen. Het vocht heeft iets van waterige sirope. Binnen 24 uur is de lagmi in volle gisting. Het wordt tenslotte moesseerend en krijgt een scherp smaak, terwijl het bedwelmend werkt. Dit laatste constateerden we, toen we op een avond door Menzel dwalend een paar Bedouïnen ontmoetten, die zeer onvast op de beenen stonden en den indruk maakten te veel aan Bacchus te hebben geofferd. Dit verbaasde ons, daar we wisten, dat de Koran den Muzelmannen elk gebruik van sterken drank hierover in. Lagmi behoort n.l. niet tot de officieel verboden sterke dranken. Bij de samenstelling van den Koran heeft Mohammed de lagmi over 't hoofd gezien en daarom mogen Muzelmannen, die anders sterken drank als vergif schuwen, zich wel aan lagmi maar niet aan wijn te buiten gaan. Dat den Koran niet te hebben overschreden! ☼ De toerist, die oase te vertoeven, zal menig aardig tooneeltje meemaken. Het is de moeite waard 't eens bij te wonen. In den top van dien

dadelpalm zit een man met een sikkelmes gewapend, die den dadeltros voorzichtig van den boom afsnijdt, zorgend dat de tros niet naar beneden valt. Hij reikt den tros voorzichtig over aan een man, die lager zit, of liever „staat”, want de voeten rusten op een soort van loopijzers, die in den stam vastgepriemd kunnen worden. De tweede man reikt den tros weer aan een derden over, die lager zit, deze weer aan een vierden; waarna de tros van hand tot hand gaand den grond heelhuids bereikt, waar een inlander, die aan den voet van den stam staat, hem in ontvangst neemt en den tros in een gevlochten mand deponert. Wanneer de mand met trossen gevuld is, laadt een drager haar op den rug, terwijl ezels voor het verdere vervoer zorgdragen. ☞ Het is 'n tamelijk lastig werkje voor hen, die in den boom „staan”, want een tros weegt dikwijls meer dan 8 K.G. en men kan hem slechts met één hand vasthouden, omdat men met de andere hand zich aan den stam moet vasthouden. Niet minder dan vijf man zijn noodig om op deze primitieve wijze één boom te bedienen. Dikwijls wordt de dadelpaluk tot een soort feest, waarbij gezongen wordt. Een van de meest typische strophen dezer oogstliederen is de volgende:

Allah heeft je tot de grootste en mooiste boom gemaakt
 Je geeft ons het hout voor onze huizen
 Je geeft de takken om ze te bedekken.
 Je geeft ons de dadels om ons te voeden,
 En die dadels zijn zacht als honing, doorschijnend als amber,
 Ze lijken op gouden eieren, die de zon heeft gelegd.
 Allah heeft je tot de vruchtbaarste aller boomen gemaakt.
 Je hebt je gelijke niet op Aarde. Allah zij geprezen.
 Allah alleen is groot!

Op nog andere wijze laat de Arabier zijn eerbied voor de dadel blijken, door de namen, die hij de vruchten geeft. Hoe poëtisch klinkt niet het volgende Deglat En Nour; Vinger van het Licht! ☞ We schreven reeds, dat de dadelpalmen met hun breede waaierkruinen andere minder hoge vruchtboomen tegen de felle zonnestrallen beschutten. Deze vruchtboomen beschermen op hun beurt weer lagere gewassen als graan, linzen, mais, boonen, enz. Zelfs wijnranken slingeren zich van palmstam tot palmstam. Denk niet, dat dit een inventie is van hedendaagsche tuiniers. Reeds in de grijze oudheid werd de oase van Gabès op dezelfde wijze verbouwd en werd zij door niemand minder dan den beroemden Romeinschen geschiedschrijver Plinius de Oudere in zijn „Geschiedenis der Natuur” als volgt beschreven en geprezen: „Op den weg dien reizigers van Syrthe naar Leptis de Groote begaan, ligt temidden der zandsteppen een Afrikaansche stad, die Tacape genoemd wordt. Haar bodem is van een miraculeusen rijkdom en strekt zich over een afstand van niet minder dan 3000 schreden naar alle kanten uit. Een bron

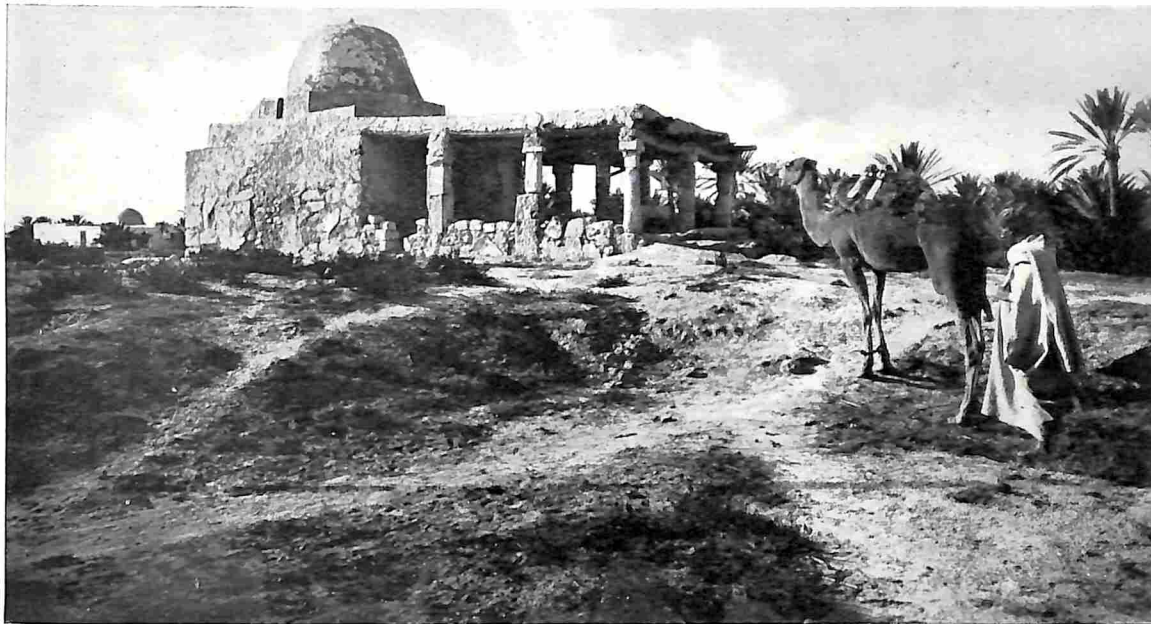

Foto Soler

GRAF VAN EEN HEILIGE AAN DEN RAND DER STEPPEN

ontspringt. Ze is voorzeker overvloedig, maar het water wordt slechts gedurende een bepaald aantal uren over de tuinen der inwoners verdeeld. Daar onder een zeer hoogen palmboom groeit een olijfbboom, daaronder een vijgeboom; onder den vijgeboom een granaatappelboom, onder den laatsten weer een wijnrank. Onder de wijnrank zaait men koren, vervolgens groenten en moeskruiden. Alles groeit in de schaduw van de ander op!” ☞ Zoo beschreef Plinius ongeveer twintig eeuwen geleden de oase van Gabès. Bijna eenzelfde beschrijving kan de moderne geschiedschrijver van den huidige toestand der oase geven. Sinds Plinius is, wat de natuur en bodemgesteldheid der oase betreft, niets veranderd. Hoogstens is haar oppervlakte iets meer uitgebreid. Bijna 20 eeuwen later geeft deze oase hetzelfde beeld, als zij tentijde der Romeinen gaf. Ook thans groeien in de schaduw der palmboomen andere vruchtboomen en lagere gewassen. Hangen de wijnranken over een lengte van 20 tot 30 meter in lange fantastische guirlandes, waaraan zware purperen trossen hangen, van palmstam tot palmstam. Wisselen citroen, sinaasappel- en granaatappelboomen elkaar af. Staan ginds abrikozen en pruimen, daar appels en peren, verderop olijfbomen. En in

Foto Soler

BIJ DE BRONNEN AAN DEN RAND VAN 'T MEERTJE

de schaduw dezer boomen groeien weer lagere gewassen. Een aardisch Eden! ☞ Typisch is ook, dat op dezelfde wijze als Plinius het beschrijft nog steeds de bevoeiing der palmtuinen plaats vindt. Door een grooten stuwdam met sluisen, waarvan nog een gedeelte uit den Romeinschen tijd dateert, wordt de irrigatie geregeld. Van de bronnen uit wordt het water door kanalen, *seguias*, naar de tuinen gevoerd. Deze *seguias* loopen langs den openbaren weg. Van uit de tuinen monden zijkanalen in de hoofdkanalen uit, waarin zich sluisen met wettelijk voorgeschreven openingen bevinden. Eenige uren per dag wordt het water door de sluisen van den stuwdam in de hoofdkanalen geleid, waarna het door de sluisen der zijkanalen de tuinen kan binnenstromen en deze kan bevoeien. Er wordt nauwkeurig op toegezien, dat elke tuinder zooveel water krijgt, als zijn tuin toekomt. ☞ En na den tocht door de uitgestrekte palmtuinen bereiken we de bronnen der oase. De plek waar het water uit den grond omhoog borrelt en de verschillende bronnen in een meertje uitmonden, waaruit het water met behulp van den stuwdam in de *seguias* ter bevoeiing der palmtuinen geleid wordt. Die bronnen, die de Oosterlingen heel dichtelijk het oog van Allah noemen, zijn als 't ware het hart der oase en de *seguias* de slagaders, waardoor het „bloed” stroomt, dat de oase in leven houdt. Want zonder deze bronnen zou de vruchtbare bodem van Gabès eenzelfde woestijn zijn als de steppen in de onmiddellijke nabijheid van deze weelderige oase. Men kan de typische tegenstelling zien, wanneer men bij een der bronnen aan de grens der oase staat. Uit een kom, waar men zich in het heldere water spiegelen kan, borrelt het water omhoog, vloeit langzaam naar de lager gelegen oase af. Overal, waar het zich afzet, ontdekt men sporen van plantengroei, eerst heel aarzelend, daarna overdadig; eerst grassen, daarna struiken, vervolgens palmen. Maar even plotseling wordt de plantengroei weer onderbroken door een kale dorre duinenrij, de voorloopers der steppen, tot waar het water der bronnen niet kan doordringen. Wanneer men een dezer duinen bestijgt, liggen de steppen in hun eentonige troostelooze grauwheid voor u. Ge kunt de woestijn op muizezel of kameel eenige kilometers ver inrijden om de betoovering te ondergaan van deze troostelooze verlatenheid. Men bereikt weldra het duizende jaren oude karavaan-spoor, waarlangs de karavanen naar het Zuiden trekken. In de buurt ligt het half tot ruïne vervallen graf van een Marabout, een Arabische Heilige. Het karavaan-spoor voert naar verschillende andere oasen als die van El Hamma en Aïn Saïdane, totdat men na een woestijntocht van 2 ½ dag de oase van Tozeur in het uiterste puntje van het binnenland van Tunis bereikt. Maar dat is een heele onderneming, daar men kampegerij, tenten, veldbedden, proviand, enz. moet meenemen. Toch zijn er verwoede kampeeders, vooral Engelschen, die dezen tocht ondernemen, die u brengt in de nabijheid en tenslotte dwars door de beroemde Noord-Afrikaansche Chotts, de zoutmeren, die zich vanuit de buurt van Gabès door het binnenland van Tunis tot aan de oase van Touggourt in Algerië uitstrekken.

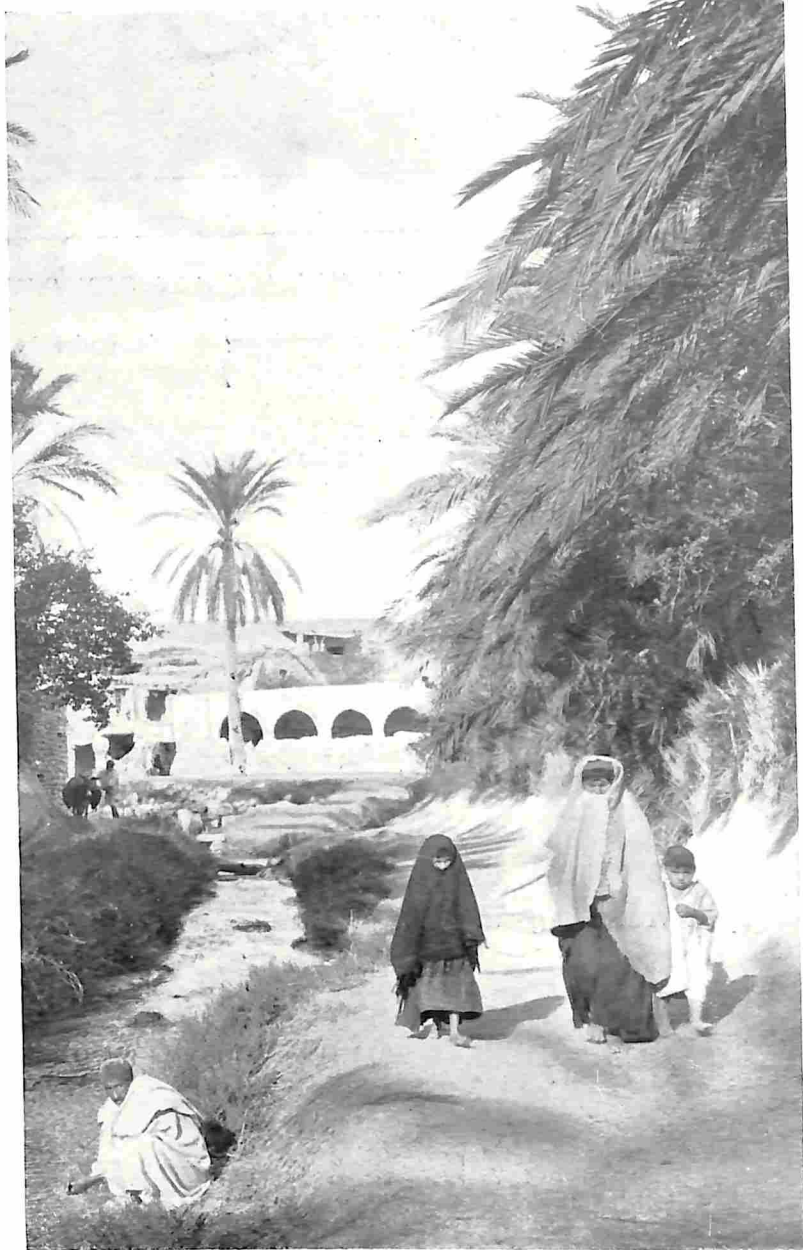

Foto Soler

GEZICHT OP EL CHENINI. EEN „SEGUIA” VOOR BEVLOEIING DER PALMTUINEN OP DEN VOORGROND

Verschillende hypothesen heeft men over het ontstaan dezer zoutmeren opgebouwd. Sommigen meenen er een overblijfsel van de zee in terug te zien, van een zijarm der Middellandsche zee, die ten tijde van 't legendarische rijk van Atlantis door diens vloten bevaren werd. Men heeft er zelfs aan gedacht om de meren weer met de zee te verbinden en zodoende een binnenzee te scheppen, die tot in het hart der Sahara doordrong. Reeds waren er plannen gemaakt, waarvoor zich zelfs de Lesseps interesseerde. Maar eilacie had men bij het plannen maken over het hoofd gezien het niveau der zoutmeren te meten. Toen men dit eindelijk deed, bleek 't dat het niveau van het grootste meer de Chott Djerid hooger lag dan dat van de zee. Zoodat bij ev. doorbraak het meer in zee

zou leeglopen, terwijl men juist het tegenovergestelde had willen bereiken. Van het plan om van de Chotts een kunstmatige binnenzee te maken, die tot in het hart der Sahara doordrong en waardoor vruchtbaarheid van den bodem en welvaart voor de bevolking gebracht had kunnen worden, kon dus niets komen! ☞ We keeren weer naar de oase terug, om binnen weinige oogenblikken het kleine meer te bereiken, waaromheen een exotische plantengroei heerscht. Af en toe wordt de serene stilte verbroken door ezels en het schorre gehinnik der kameelen en komen drijvers de dieren bij de bronnen drenken. Uit het meer ontstaat een riviertje de Ras el Oued, dat naar zee loopt. Aan de oevers der Oued kan men dikwijls typische volkstooneeltjes zien, wanneer de waschvrouwen en meisjes aan den arbeid zijn en in haar kleurige kleedij, blauw is de hoofdkleur, het goed in de rivier wasschen. Ook hier is het een va et vient van kameel- en ezeldrijvers, buitelen en plassen halfnaakte kinderen in de ondiepe Oued en komen waterdragers de groote geitenzakken met water vullen, om deze daarna op hun ezels te laden. Zelden hebben we een primitiever wijze gezien om water te verzamelen als in dezen uit een langharige geitenhuid vervaardigden waterzak. Op dezelfde wijze moeten in den oertijd de eerste menschen het water vervoerd hebben.

De langharige gelooide huid was van buiten geheel intact gebleven, alleen de kop was even boven den hals afgesneden. De huid was dichtgenaaid, terwijl de vier pooten er aan bengelden. De stomp van den hals diende tot tuit en was met een koord toegesnoerd om het kostbare vocht niet te laten weglopen. Voor den oningewijde leek het, of de man geen zak met water, maar een opgeblazen dierenkadaver op den rug droeg. Een zeer practische maar weinig aestetische wijze om water te vervoeren! ☞ De Oued achter ons latend, dringen we weer de oase binnen. Op onzen terugweg naar de Europeesche stad komen we door El Chenini en Menzel, typische inlandsche dorpen, waarvan de huizen en vensters al evenzeer op ruïnen gelijken als die van andere Noord-Afrikaansche woestijndorpen. Daarna slokken ons de palmtuinen weer op en wordt het groen alleen verbroken door de afgebrokkelde grauwe lemmuren, die de tuinen afsluiten, of door een of andere Marabout, kleine Moskee, die

met haar witgepleisterden koepel en muren vreemd tegen al dat groen afsteekt. ☞ Op den weg ontmoet men groepen inlanders, meest mannen en jongens in kleurige Oostersche kleedij, al of niet op viervoeters gezeten. Maar ook ziet men wel eens als een anachronisme een inlander met roode fez en rood-groen gestreepte kaftan peddelend op een Fransche race-fiets. En even is men ontstemd, omdat het stemmingsbeeld dezer Oostersche oase door dat moderne vehikel verbroken wordt. En daarna bereiken we de Europeesche stad en ons kleine maar geriefelijke hotel, schudden onze Oostersche impressies van ons af, meenen nog tijd te vinden om een zeebad te nemen en gaan 's avonds naar het bescheiden Kurhaus, want voor alles is Gabès een woestijn-, strand- en zee-oase!

J. F. BAER V. HEMMERSWEIL

HUIZE AMBY

De tuin

DE tuin om het huis van de familie Everts is het resultaat van de bestudeering van 't huis, het terrein zelf, de omgeving en van het tegemoet willen komen aan de wenschen van den eigenaar, den architect en die van den gemeentearchitect. Want bij de overdracht van het terrein was een breede strook aan de Noordzijde gemeentegrond geworden. ☞ De tuin is dus het resultaat van onderling overleg, terwijl toch de vrije hand werd gelaten aan de tuinarchitecte. Allereerst werd begrepen, dat er een „plein van ontvangst” moest zijn, en dat het niet klein moest zijn. Daar was toch de deur van de fietsenbergplaats, in het huis ondergebracht opdat op het betrekkelijk kleine terrein geen schuur of anderzins zou hinderen; daar was de voordeur, waar treden naar toe brengen. Dit plein kreeg een plaveijing, die niet onverschillig behandeld werd, maar in een begrijpen van de vreugde van den architect aan de verzorging van details. Twee strooken witte keitjes markeeren hoe men naar de voordeur komt; een gedeelte vierkante, tamelijk gelijke, niet te groote tegels ligt voor de deur voor de fietsen en het trapje; wat kleurige steenen zijn in de hoeken verwerkt en verder zijn groote tegels in een figuur gelegd, terwijl onregelmatige aanvullend werken en wat van de strakheid wegnemen. Het pleintje is omboord door een rand zandsteen die den vorm even versterkt en vasthoudt. Een rand voor beplanting is er achter aangebracht, die, afgesloten door de altijd groenblijvende en niet hoogwordende Pachysandra, als een omlijsting om het pleintje ligt. ☞ Om den aanleg van dezen tuin verder goed te kunnen begrijpen, moet nu in 't oog worden gehouden, dat de vloerhoogte van het huis een meter boven de kruin van den weg ligt; op de een of andere wijze diende dus het verschil in grondniveau ook in den tuin te worden opgelost. Daar de begrenzen lanen aan twee zijden het huis zeer dicht naderen, was het van belang, dat dit goed werd doordacht.

Foto J. C. Steenbergh

HUIZE AMBY. STOEP MET HOOFDINGANG

Het huis kon absoluut geen muurtje, als grondkeering, in de nabijheid verdragen, het huis mocht toch niet op een presenteerblaadje worden gezet, iets, waartegen men tegenwoordig niet op ziet te doen; met taluds te werken was hier dus noodzakelijk. Een te steil talud is iets wanhopigs, zooveel mogelijk moest dit dus worden geweerd; aan de linkerzijde kon dit echter niet geheel worden vermeden, hier is klimop geplant; onder den zwaren lindeboom van de laan zou 't gras ook moeilijk kunnen groeien. ☞ Aan de rechterzijde ziet men vanuit de kamer met het groote boogvormig omsloten raam, op de gazons met de boompartijen, de terreinen aan de gemeente toebehoorend, welke zonder afscheiding aan den weg liggen. Het uitzicht vanuit de kamer hierop, mocht niet door een druk eigen tuintje teniet worden gedaan. Het hek dat er wel moest zijn, kreeg een beplanting die niet te zwaar zou worden en het gazon, waarin stapsteenen niet storen, brengt als 't ware de grasvelden van de overzijde, glooiend oplopend, tot aan het huis. Voor het schoonhouden van het

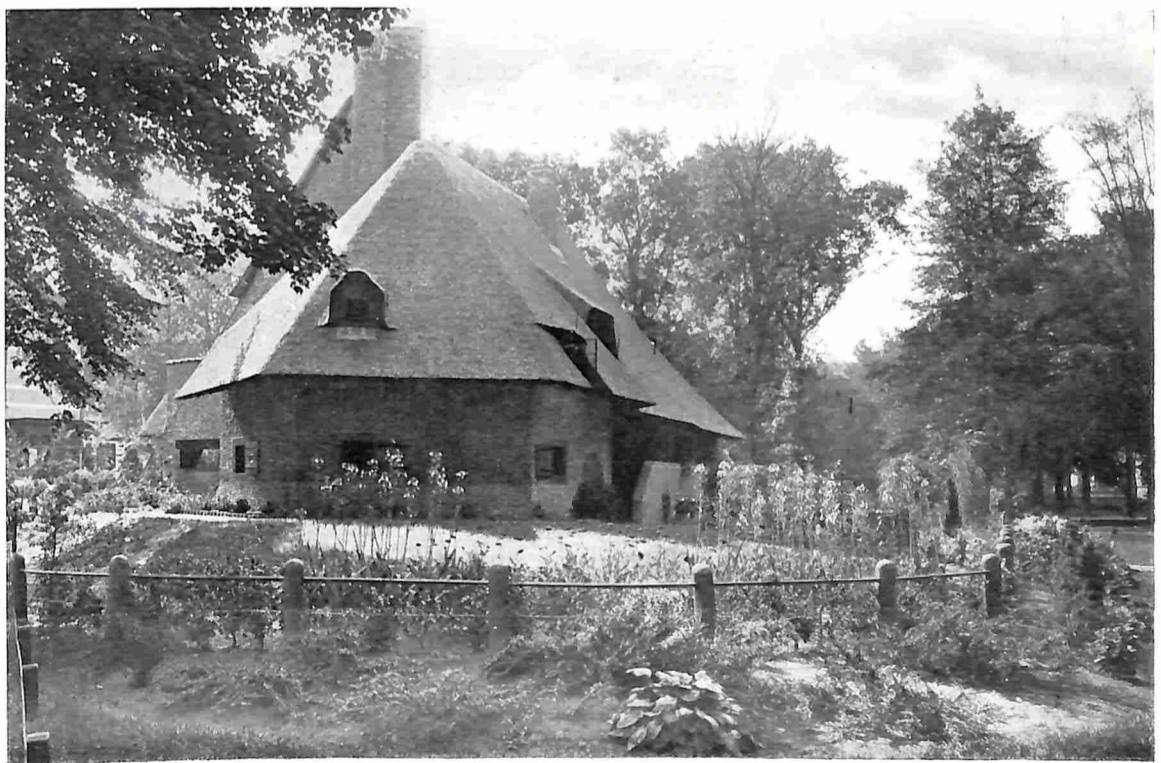

Foto J. C. Steenbergh

HUIZE AMBY VAN TERZIJDE GEZIEN

Foto J. C. Steenbergh

HUIZE AMBY. VOOR- EN ZIJGEVEL MET HET GROOTE RAAM DER ZITKAMER

grootte raam werd een smal straatje van baksteen gelegd met een omboring van wat bloemen in de tint van de pannen, waarmede de architect een detail afwerkte. ☞ Van ons punt van uitgang, het „plein van ontvangst”, moest voor een verbinding worden gezorgd met de keukendeur. Van een eigen keukeningang aan de straat werd afgezien om het terrein zoo weinig mogelijk te verbrokkelen. De kortste verbinding was om het huis heen, hier werd dan ook toe overgegaan; een trapje, van hetzelfde materiaal als de versierende rand van het pleintje, brengt op het pad van baksteen dat den gevel volgt en tot de achterdeur voert. ☞ Er is nog een pad dat van het pleintje brengt en langs de hulsthaag onder aan het grasveld gaat, en dat de stapsteen, in het gras over het grootte raam, ontmoet. De overgang van pad en stapsteen is bereikt in de rechterbegrenzing van het terrein, waar hooge Toortsen decoratief staan. De achtertuin, die gedeeltelijk was beplant, voordat met den tuin werd begonnen, heeft wél een muurtje als grondkeering; het terrein dat daar ongeveer op dezelfde hoogte als het huis ligt, is zoo breed mogelijk gehouden, om bevrediging te geven voor het oog, wanneer dat moe wordt van de noodzakelijke taluds die het huis omringen. ☞ In een bloemengedeelte is de achtertuin opgelost. ☞ Het huis stelde verder zijn eischen aan de beplanting. De omringende boomen aan de begrenzendende wegen zorgden meer dan genoeg voor omlijsting van het bijzondere rieten dak. Dit dak dat aan de hoofdlaan diep naar beneden komt, omdat de architect den Noordgevel gesloten wenschte te houden, heeft zijn bekoring en moest ongebroken blijven. Het is daarom, dat vriendelijke sierboompjes, die laag blijven, bij het „plein van ontvangst” werden gezet. Toch mocht een onderbreking van den langen gevel niet ontbreken, treurzonnelbloemen zorgen er 's zomers voor, terwijl de *Taxus baccata* var. *fastigiata aureo varieg.*, op de strook van de gemeente geplant, dit mede ondersteunen. ☞ Het was zeker gelukkig, dat

EEN CHINEESCHE „LIJFRENTÉ”

de beplanting van deze strook vóór de lage typeerende afsluiting door een hulsthaag aangevuld, in dezelfde hand was van die den tuin aanlegde. Ook de kleur van het gebruikte materiaal kon nu het huis ten goede komen en de bloemen in de hoeken van den tuin, aan de linkerzijde o.a. Kaapsche *Hyacinthen* en *Achillea filipendulina* Parker's var., aan de andere zijde de Toortsen, verbinding hebben met het gedeelte voor het plein „van ontvangst”. ☞ Vaak denken de menschen, dat een tuin niet van belang is voor een huis; van dezen tuin heeft men echter gezegd, dat hij het huis goed heeft gedaan en met dien lof kan een tuinarchitect tevreden zijn.

TINE COOL

Het huis

TOEN Huize Amby te Bussum werd gebouwd op de plek, waar gedurende vele jaren een eind 19e-eeuwsche „villa” haar wit-gepleisterde muren naar den eisch van een behoorlijk dorps huis deed blinken, was dit de oorzaak van een diepgaand meningsverschil tusschen de behoudende en de meer revolutionaire Bussummers. In hoeverre Amby, een voorbeeld van den tegenwoordigen landhuisstijl, romantisch en practisch tevens, op deze plaats al of niet detoneert, laat ik gaarne aan de Bussumsche aesthetici ter bespreking over. Hoe het ook zij, niemand kan tegenspreken, dat profijt is getrokken van de beperkte ruimte, welke ter beschikking van den architect, den Heer D. F. Tersteeg en de tuinarchitecte, Mej. Tine Cool stond, nadat 't oude huis was afgebroken. ☞ Over den tuin schreef Mej. Cool zelve, een paar woorden kunnen volstaan ter opheldering van de architectuur. ☞ De zijde, waar zich de hoofdingang bevindt, is naar het Noorden gericht. Dientengevolge achtte de architect 't gewenscht aan deze zijde zoo weinig mogelijk glas aan te brengen, de grootte zitkamer, terras en plantenkasje, waar zonlicht onontbeerlijk is voor menschen en planten, liggen alle aan de achterzijde, den Zuidkant van het huis, dat in zijn interieur een even fantastische, toch wel verantwoorde grilligheid vertoont als de gevels doen vermoeden. ☞ Ruimte werd gevonden voor een fietsenbergplaats, door den vloer van de bel-étage hooger dan het straatniveau te maken, terwijl deze bergplaats dadelijk bij het binnenvallen in 't zicht valt, zonder echter enige stoornis te wekken. ☞ 't Meest opmerkenswaardige lijkt me bij deze woning, hoeveel aandacht de verbeelding aan de practijk wijdde. Zoo werd in de keuken niet vergeten een ijskast in te bouwen, zoo werd op de slaapkamerverdieping een badgelegenheid aangebracht, welke direct aansluit zoowel bij de logeer- als bij de meisjeskamer. Veel kleurig gebeitst hout brengt afwisseling in trappenhuis, woon- en slaapruiden, de laatste zijn trouwens alle zoo ingericht, dat ze tevens als zitkamer dienst kunnen doen, zonder dat eenig spoor van andere bestemming overblijft. Ook de ingebouwde kasten met hun uitschuifbare hanginrichting zijn uitermate gerieflijk, evenals het aanbrengen van onzichtbare logeerbedden, iedere gastvrouw een welkome vondst zal lijken. Wel is ieder plekje in dit huis, dat aanvankelijk den minder nauwlettenden bezoeker alleen romantisch schijnt, practisch benut, zonder aan het opzet van den architect om den ernst van het bouwen, van het leven te verzachten tot luchthartiger vormen, te kort te doen. ☞ Mij werd meegedeeld, dat de naam van het huis dezelfde is als die van een Limburgsch dorp, waaraan de eigenares piëteitvolle herinnering heeft;

CHINEESCH BORDUURWERK

De „rare” Chinees en zijn gewoonten

EEN Chinees werkt onafgebroken, wanneer hij niet slaapt, en hij slaapt eerst, wanneer hij geen andere bezigheid heeft. En daardoor kan een Chinees zelfs staande slapen, ja, eigenlijk gezegd, in iedere houding. Zijn begrip van comfort is over 't algemeen dan ook verschillend van het onze. ☞ Mijn vrienden in Shanghai, een Amerikaansche familie van Scandinavische afkomst, hebben een Chineeschen bediende, Mik, die er natuurlijk z'n eigen kamer op nahoudt. Op een dag nam de vrouw des huizes mij mee naar binnen, om mij het Chinese begrip van comfort te demonstreeren. Eenige planken tegen den muur vastgemaakt, moesten dienst doen als bed. Matras of hoofdkussen was niet aanwezig, zelfs geen kleed op het harde leger. De grond was bezaaid met uischillen. De atmosfeer van het vertrek was drukkend, benauwd, en er hing een walm van uien en opium. Dit was Mik's paradijs. ☞ „Mik is nu al acht jaar bij ons”, vertelde mijn gastvrouw, „en hij is een bediende uit duizend. Hij is een uitstekende kok en hij houdt het heele huis en de keuken, en niet het minst zijn eigen persoon, zoo keurig netjes en schoon als men zich maar wenschen kan; maar z'n eigen kamer . . . ja, 't is eigenaardig. Toen we Mik gehoord hadden, richtten wij de bediendekamer in met al het Amerikaansch comfort, waaraan we gewoon zijn en in de eerste plaats hadden we gezorgd voor een goed bed met springveeren matras, kussens, lakens en dekens. Onze Chinees zou het in elk geval goed hebben. Wel, Mik hield het er vier dagen en nachten uit. Toen kwam hij uitgeput van slapeloosheid en diep ongelukkig bij mij en vroeg toestemming om het bed uit z'n kamer te mogen zetten; hij kon onmogelijk in een bed slapen. Zoo werd het bed dan weggenomen

indien ik dit niet wist, zou ik onwillekeurig de dubbele ingesteldheid van deze woning in den naam Amby hebben willen terugvinden. Maar nu was 't slechts een gelukkig toeval, dat het huis van een verbeeldingsrijken en practischen architect aan dezen naam verbond.

RO VAN OVEN

Aphorismen

Sommige menschen beleven het leven niet, maar beschrijven het alleen zooals het in hun idealisme beleefd wordt.

Wij moeten in ons zelf verhelderen, wat ons in anderen duister lijkt.

en daarvoor in de plaats timmerde hij deze planken tot z'n legerstede en daarop slaapt hij met slechts z'n elleboog onder z'n hoofd en geheel aangekleed. En hij slaapt zoo diep, dat wij in onze goede bedden hem benijden. Wat die uischillen betreft en die opiumwalm, zoo geeft hij daarvan den volgenden uitleg: „Missy houdt ervan alles rein te hebben en daarom houd ik het huis rein voor Missy. Maar Mik is Chinees en houdt van uischillen en dien zwaren geur om zich heen en daarom verzoekt Mik u het op z'n eigen kamer zoo te mogen hebben als hij zelf wil”. ☞ Ik had dikwijls het genoegen een bezoek bij Mik in de keuken af te leggen, terwijl hij de edele kookkunst beoefende. Dat is 't goede van de babbelzucht van een Chinees, dat dit hem geen beletsel is z'n werk toch goed te verrichten. Terwijl ik hem interviewde, werd het middagmaal bereid en het was op tijd klaar, zonder dat er iets aan mankeerde. Mik leerde mij ook, hoe je rijst moet koken. Dat is nog zoo eenvoudig niet als wij in Europa wel meenen. Niemand kan rijst koken zooals een Chinees dat kan, en nooit smaakt rijst zoo lekker als wanneer ze door een Chinees is gekookt. Mik begon met de rijstkorrels te wasschen en te wrijven, wel vijftien maal. Dat is niet ter wille van de hygiene, de bedoeling is alleen, dat de rijst 15 keer door de handen zal gaan en telkens weer gewreven wordt. Vervolgens moeten twee koppen rijst met drie koppen water op een zacht vuur gekookt worden, gedurende 15 minuten, met het deksel stevig gesloten. Men mag niet roeren in de rijst, noch de pan schudden of erin blazen. Liefst moet het deksel in 't geheel niet worden afgenomen voor dat de rijst, nadat ze ter afkoeling in koud water gezet is, wordt opgediend. Ik voor mij heb de 15 keer wasschen en wrijven teruggebracht tot 3 keer, maar overigens houd ik me geheel aan de Chineesche bereidingswijze. En heeft men eenmaal rijst geproefd, op deze wijze klaar gemaakt, dan wil men ze niet anders meer eten. ☞ Maar nu weer iets over mijn leermeester in de Chineesche kookkunst, over Mik zelf. Mik kreeg 15 dollar per maand en daarvan onderhield hij zijn vrouw, z'n beide kleine meisjes en z'n ouders. En toch was hij in z'n Chineesche zorgeloosheid zoo roekeloos, dat hij voor eigen rekening in een riksja van de markt naar huis reed; hij achtte het beneden z'n waardigheid op straat te loopen met een mand vol boodschappen onder z'n arm. ☞ Miks twee dochttertjes — 5 en 6 jaar oud — hadden allebei „gebonden” voeten. „Anders trouwen ze niet”, legde Mik me uit, „en ze moeten noodzakelijk trouwen, om mij en mijn vrouw te kunnen onderhouden, als we oud worden.” De Chi-

EEN WINKELSTRAAT IN DE CHINEESCHE WIJK TE HONKONG

neesche „lijfrente" bestaat namelijk uit de kinderen. ☼ Gedurende mijn verblijf te Shanghai werd Mik verblijd met een zoon. Dat betekende extra geschenken, giften voor den jonggeborene en bovendien een vrijen avond om de gebeurtenis in eigen huis te vieren. Toen hij den volgenden morgen terug kwam, straalde zijn heele wezen; het was gewoonweg een prachtjongen, dien hij gekregen had. Maar ze hadden hem een meisjesnaam gegeven om de kwade geesten te misleiden, die het speciaal op jongens voorzien hadden. ☼ Eenige dagen later was ik op een theemiddagje bij de familie genoodigd en Mik bediende met een en al ijver. Toen hij klaar was en heen zou gaan, zei hij met z'n scheeven Chineeschglimlach: „Het zou heel vriendelijk van Missy zijn, als ze me wilde toestaan vandaag naar huis te gaan. Mijn vrouw heeft een boodschap gezonden, dat onze beide dochtertjes vannacht gestorven zijn en nu moeten we ze gaan begraven". Ik zag hoe de Amerikaansche bleek werd van woede, maar ze beheerschte zich en mompelde slechts: „Je kunt gaan". Maar toen Mik weg was, zei ze verontwaardigd: „Hij heeft z'n vrouw opgedragen z'n dochtertjes van het leven te berooven door opium, omdat hij nu een zoon heeft gekregen. Ik ben er bijna zeker van dat het zich zoo heeft toegedragen met dit dubbele sterfgeval in denzelfden nacht. Zoo doen

namelijk dikwijls; als zeeënmaaleen zoon hebben, bekommeren ze zich niet meer om de meisjes en als ze wat geld hebben, maken ze ze eenvoudig dood. Het is nog niet zoo lang geleden, dat er langs de rivieren borden stonden met het Chineesche opschrift: „Het is verboden hier kinderen te verdrinken". En eigenlijk kan men de ouders er niet om straffen, als ze hun kinderen dooden. Ze

beschouwen ze als hun eigendom, waarmee ze doen kunnen wat ze willen. ☼ Er bestaat een Chineesche fabel, die goed weergeeft de liefde der kinderen voor de ouders en omgekeerd de wederliefde van de ouders voor hun kinderen. Dat sprookje luidt als volgt: Ten tijde der Han-dynastie leefde Kuo Chu, die heel arm was, zóó arm, dat z'n eigen moeder haar maal moest deelen met z'n dochtertje. Toen zei Kuo tot zijn vrouw: „We zijn arm, dat onze moeder honger moet lijden, opdat ons kind te eten zal hebben. Waarom zullen we het kind dan maar niet liever begraven? Een kind kan ons later nog weer geboren worden, maar een moeder die komt te sterven, wordt ons niet meer terug gegeven". Zijn vrouw was het met hem eens en Kuo begon een graf te graven voor zijn kind. Toen hij bijna met het graf gereed was, stootte hij op een vaas van louter goud, met het volgende opschrift: „De hemel schenkt deze gave aan Kuo Chu, den plichtgetrouwe; burgemeester noch buurman mag hem die ontnemen". De moraal van deze fabel had ook Mik zich zeker ter harte genomen. ☼ Mijn Amerikaansche vriendin had het overigens niet gewaagd, naar ze me bekende, Mik te zeggen, dat ze hem ervan verdacht z'n beide dochtertjes vergeven te hebben. „Men mag nooit", verzekerde ze me, „een Chinees uitschelden of hem krenken, want dan zal hij zich wreken op de meest infame manier". En ze vertelde de volgende geschiedenis van een andere Amerikaansche familie, die ik vluchtig had leeren kennen: De vrouw des huizes had eens een Chineeschen kok, dien ze al 18 jaar gehad had, erop betrapt, dat hij soep kookte

van . . . een rat! Nu braden de Chineezzen ratten, zooals wij jonge haantjes braden en de kok had in die 18 jaar al wel menige rat gekookt en zijn missy daarvan de soep opgediend, terwijl hij zichzelf op de rat getrakteerd had. Maar mevrouw had er blijkbaar niets van geweten en werd woedend. En de Chinees werd op staanden voet ontslagen. Maar toen ze haar woede op den armen kok gekoeld had, zei hij leukweg: „Wel, missy, ik vind het all right, maar omdat missy het zoo prettig vindt, wil ik haar nog iets zeggen voor ik weg ga. In de 18 jaar dat ik bij missy geweest ben, heb ik iederen morgen in missy's thee gespuwd, eer het meisje de thee boven bracht". De oude „missy" was een bezwijming nabij en kon nog maanden daarna geen thee meer zien. ☼ Maar om terug te komen op het merkwaardig verschijnsel, dat een Chinees in de ongelooflijkste en meest ongemakkelijke houdingen kan slapen: ik heb zelfs wel een Chinees zien slapen, hangend over een stok — de kwestie is dus, dat ze zich geen rust gunnen vóór den doodsstrijd. Ze werken in een tempo, waar we geen begrip van hebben; ze hebben geen Zondag of anderen rustdag, geen 8-urigen arbeidsdag. Ze werken tot ze versleten zijn en erbij neervallen. In China is de mensch het goedkoopste trekdier. Wanneer men een bedrijf gaat opzetten, berekent men wat het goedkoopst

zal zijn, met stoom of met rijst te werken. De rijst voor de koolies zet men tegen de kolen voor de machines! Het is niet onwaarschijnlijk, dat het misbruik, dat er in China gemaakt wordt van opium, cocaine en dergelijke, samenhangt met deze hopelooze slijtage. Een koolie, die onder zijn last dreigt te bezwijken, blijft soms een oogenblik staan om zich met zijn mes een snee in

BROEDENDE WILDE EEND

den arm te geven en dan in de wonde het witte cocainepoeder te wrijven met zijn vuile vingers; de wond wordt vervolgens even dicht gedrukt en met „vernieuwde" krachten wordt het werk hervat. Of hij ten laatste sterft omdat hij te veel van zijn krachten dan wel van de cocaine gebruikt heeft is moeilijk te zeggen, maar hij sterft in elk geval niet aan bloedvergiftiging. De Chinees trotseert alle regelen der hygiëne en bevindt zich er wel bij. Men sterft in China niet door vervuiling of onhygienische toestanden. Zou dat wel het geval zijn, dan zou dit land met z'n 480 millioen inwoners niet het dichtst bevolkte ter wereld zijn doch was het reeds lang ontvolkt. ☼ De vervuiling bij de lagere volksklasse is een onderwerp waar ik, met het oog op mijn lezeressen, maar niet verder op in zal gaan. De bedeljongens op straat, die met hun onsmakelijke wonden te koop loopen, leveren het schreeuwende bewijs van die onhygienische toestanden. China en de Chineezzen, de gedachtengang van deze merkwaardige gele broeders, hun gewoonten, gebruiken en hun gevoelens zijn in vele opzichten hedentendage nog dezelfde als voor 4000 jaar. ☼ De volgende episode is karakteristiek voor de Chineesche mentaliteit. Bij mijn Amerikaansche vrienden in Shanghai trof ik eens hun Chineeschen vriend aan, den legerintendant Wang. Mijn vrienden vertrouwden mij aan zijn zorgen toe, opdat hij mij alles zou laten zien, wat een schrijvende vrouw zou kunnen interesseeren. Mr. Wang beloofde minzaam zich over mij te

Foto Jos. Ruting

LEGSEL VAN DE WILDE EEND

openbaar onthoofd worden en naar onze Chineesche vriend meende, moest dit een uitgezocht vermaak voor de beide dames zijn. Wij deelden den beminnelijken Chinees zoo diplomatisch mogelijk mee, dat wij liever van dit „vermaak” wilden afzien en in plaats daarvan reed hij ons door het oude stadsgedeelte om Chineesche borduurwerken te gaan bewonderen, die in hun sprookjesachtige schoonheid en kleurenpracht getuigen van een hooge cultuur.

NINA ARKINA

WILDE EEND

ANAS LOSCHAS

HET is een voorrecht dat de wilde eend zoo algemeen is, dat zij in stadsparken en plantsoenen de vijvers bevolkt en er een verrukkelijke levendigheid aan geeft. Het vroolijk gesnater en de onschuldige vechterijen als er brood in het water geworpen wordt en ook de koddige donskuikentjes die op eilandjes of in daartoe geplaatste kunstnesten werden uitgebroed, ze geven een cachet aan het plantsoen dat het kunstmatige verbindt met de meer wilde natuur. Ze vormen zoo als 't ware een overgang tusschen het cultureele en het natuurleven. Overdag naderen ze de menschen en eten uit de hand, 's avonds maken ze paars-gewijze of in troepjes hun geheimzinnige uittochten en zoeken het polderland op om in graan of erwtenakkers voedsel te vinden. Maar soms ook dwalen ze over de graslanden en kunt ge ze na een zware bui in 't park onder een lantaarn als schimmen in den lichtkring die het gras bestrijkt, zien snavelen naar bovenkomende pieren. Als ge onbewegelijk blijft staan en een sjielpend geluid maakt, wekt dit hun nieuwsgierigheid in buitengewone mate op. Ze komen langzaam dichtbij zoodat ge de klakkende stapjes met de zwemvliezen op den natten grond hoort. Zoo gauw als ze echter onraad bespeuren stijgen ze met heftig gefladder omhoog. Na een paar kringen te hebben rond gevlogen, waarbij de gierende wieslag duidelijk valt op te merken, hebben ze hun koers gevonden en volgen op doelbewuste wijze hun richting in het nachtelijk donker. ☒ Behalve genoemde levendigheid geeft de gewone wilde eend ook veel schoonheid te genieten. Zoo'n vijver van donker water wordt ten eene male versierd als er een koppel van die groengehalsde waarden op drijft met hun warmbruine borstveerentooi en

parelgrijze zijden. Vooral ook in den winter als er menigten van die kleurplekken op het ijs liggen. Zoo nu en dan rekt er een eend zich uit en komt de mooie blauwe, wit en zwart omlijste vleugelspiegel zichtbaar als een vleugel over den gestrekten poot wordt gespreid. ☒ Met de kou kunnen ze zoo verdraagzaam in groote troepen bij elkaar zitten en bijten alleen maar even naar een enkele die juist aankomend neerstrijkt, en dan een eind voortglijdend over den gladden ijsvloer, bijna een botsing veroorzaakt. Als zoo'n vreemde eend eenmaal heeft plaats genomen in de gelederen is de rust ook volkomen weergekeerd en staan ze aanstonds met den snavel naar den wind om zodoende te voorkomen dat deze onder de veeren blaast. 't Is in dien tijd niet overbodig brood of vischafval te geven. Ge kunt daarbij dan metéén genieten van de mooie tafereeltjes als de hongerige dieren elkander de buit lawaaiig betwisten. Later in 't voorjaar als de kuikentjes achter de moedereend meezwemmen kan dat voederen de aardigste scènes geven. De kleine donzige vogels dribbelen met uitgespreide vleugelstompjes over de wateroppervlakte en een kleintje dat al beet heeft duikt herhaaldelijk onder om de links en rechts begeerig volgende soortgenootjes te ontwijken. Het is merkwaardig dat het aantal wilde eenden ondanks de vele vijanden zeer groot is. De jongen worden gejaagd door roofvogels, ratten, wezels en bunsings, terwijl roeken en reigers niet alleen de jongen maar ook de legsels met animo verorberen. In het water zijn ze veiliger dan op het land, hoewel snoeken hen ook daar als een welkom maal beschouwen. ☒ Een enkele duikt eens in een fuik of verdwaalt van de moedereend. Verdwalen en omkomen is in dit geval zoo goed als synoniem. Daarbij kunnen ze gemakkelijk met een schepnet uit de sloot opgevischt worden, welke practijk bij boerenjongens ook niet onbekend is, en tenslotte worden er menigten volwassen eenden in den jachtijd geschoten en met behulp van de eendenkooi gevangen. Mij dunkt is het alleen aan het groot aanpassingsvermogen van de wilde eend te danken dat ze in spijt dezer stelselmatige natuurlijke en onnatuurlijke pogingen tot uitroeiing toch nog zoo algemeen is. Vooreerst waagt ze het te broeden nabij de woningen van menschen en brengt er zelfs jongen groot, maar ook nestelt ze in het hooge gras aan dijkjes door 't polderland, in drassige weiden, op heiden en in 't duin. Hoe eenvoudig het grasnest waarin wat dons ligt is samengesteld, zoo veel te beter zit het verborgen. Aan den slootkant half onder een graspol, tusschen riet of diep in de hei en in de duinen als in een kuil tusschen zeggen, helm of onder braam, duindoorn en duinroosje. Het laat zich begrijpen dat de bleekgroene flets gemarmerde eieren zodoende tamelijk beschut liggen en zou de kleur niet zoo verradend werken dan was de veiligheid vrij wel verzekerd. Om hoog overvliegende belagers te verschalken heeft de wilde eend een zeer practische eigenschap, nl. het met dons en omliggende bladeren en gras bedekken van de eieren zoodra de broedsche vogel deze verlaat. ☒ Bij naderend gevaar is er echter een nog voortreffelijker taktiek in de eendennatuur. Zoolang de vogel

Foto R. Tepe

NEST MET JONGE WILDE EENDJES

blijft zitten is zij in haar bruin en grijs gestreept veerenkleed zoo volkomen gecamoufleerd dat ze geheel één is met den achtergrond, hetzij deze door rietschachten, door gras of blâren wordt gevormd, of wel dat de eend in een elzestomp of tusschen de besloten takken in een wilgenknot zit. Nu heeft het wijfje den aard om onbewegelijk stilhetgevaar af te wachten en zoo ontsnapt zij herhaaldelijk aan de scherpe oogen van aangeboren vijanden. Dit is, zooals wel eens werd verondersteld, geen truc van het wijfje. Ze zit niet vermomd met sluwe bedenkingen om een ander een poets te bakken. Daarvoor is ze te onschuldig en te zeer onbekend met allerlei toestanden waarover wij beschouwend nadenken. Veel eerder kunnen we aannemen dat ze gefixeerd is, en in dezen toestand met de gegeven gevaren en ook met de gegeven geschiktheid om het gevaar te verijdelen is geplaatst. We hebben dus alle reden om niet alleen het bonte kleurenkleed van het mannetje, maar ook het eenvoudiger schijnend veerenkleed van het wijfje te appreciëren. Behalve dus omdat het uit zulke artistiek gevormde en kunstzinnig geteekende veeren bestaat, ook zoo volkomen juist is. ☞ Het schijnbaar achteloos lijnen- en strepenspel van donkerbruin en lichtoker is vol van beteekenis, is noodzakelijkerwijze zoo geconstrueerd om geheel harmonisch in het natuurpatroon van stengel en blad, in het licht en donker schema van licht en schaduw te passen.

☞ Als de kuintjes die ook, als op veiligheid ontworpen blijken, door de moeder worden rondgeleid langs sloot en greppelranden of achter rietboorden van veenplassen en meertjes haar angstgeroep hooren, duwen zij zich in den begroeiden wal en steken de kopjes met de schitteroogjes die hen wellicht zouden los maken van de omgeving in den ruigen wal. De moeder duikt onder en laat niets dan een flauw spoor van luchtbellens na, tot ze ergens waar ze minder opvalt boven komt en den omtrek weer gaat verkennen. ☞ Zoo beschermt de natuur haar eigendommen en houden we de wilde eenden ondanks eirapers en kooiboeren en kunnen we van deze vogels waarover boekdeelen zijn te vulen veel leeren zien en veel leeren begrijpen. JOS. RUTING

HET AMETHYST LAKE IN HET CANADEESCH ROOTS GEBERGTE

TORQUATO TASSO

4)

Uit het Poolsch door

KAZIMIERZ CHLEDOWSKY

(Vervolg)

HET denkbeeld van nieuwe kruistochten begon weer veld te winnen, de traditioneele bevrijding van het Heilige Graf werd dus weer het uitverkoren onderwerp van de dichters en als vanzelf ook de verhalen over de heldhaftige veldtochten van Karel den Groote en over de dappere daden van Roeland. Gedichten als „Liberazione di Terra Santa” en „Gerusalemme” van Michaele Bon-signori en „Siriada” van Barga of „Croce racquista” van Braccio'ini waren even zoovele voorbeelden ter navolging.

Voor Tasso kwamen daar nog zijn jeugdherinneringen bij. Als jongen toch had hij geleefd in het klooster der Benediktijnen, La Cava de' Tirreni, te Sorrento, dat een fantastisch uitzicht op Val Meteliana bood. Daar had hij zitten luisteren naar de verhalen der monniken over de kruistochten en over paus Urbanus II, die het purper ruilde voor de eenvoudige monnikspij en in hun klooster zijn intrek nam om daar tot het einde zijner dagen te blijven. Zijn afkeer van de onge-

loovigen werd nog verhoogd door een droevige gebeurtenis die in zijn familie plaats vond. In den nacht van den dertienden Juni 1558 verscheen geheel onverwachts de Turksche vloot voor Sorrento, waar zijn zuster Cornelia met haar echtgenoot verblijf hield, met wien zij pas eenige maanden tevoren in 't huwelijk was getreden. De Turken kwamen aan land, ontvoerden het grootste deel der bevolking, plunderden de huizen en aan het jonge paar mocht het slechts door een gelukkigen samenloop van omstandigheden gelukken bijtijds in het gebergte te vluchten en zoo de gevangenschap te ontkomen. Tasso bestudeerde de Fransche kronieken over de kruistochten van Guillaume Tirió en Robert Monaco en moet ook de oude chansons de geste gekend hebben, waarin de tochten naar het H. Land werden bezongen. De oorspronkelijke Fransche en Provençaalsche teksten dezer gedichten bestonden wel niet meer, maar er waren bewerkingen van als „La Croisade”, „Jerusalem” door Grandidore di Donai en als „Gutfre de Buione”. De kruistochten waren ook voor de dichters uit het Noorden van Frankrijk het geliefkoosde thema geweest en reeds in de XIIe eeuw schreef Riccardo, „Il Pellegrino” genaamd, een verhaal over den tocht van „Buglion”. Later werden eenige dier ridderromans zooals: „Elia”, „L'infanzia di Goffredo”, „Antiochia”, „I Cattivi” en „Gerusalemme” in een groot verhaal onder den titel van „Cavaliere dal Cigno”

vereenigd. In dezen cyclus werden de lotgevalen en avonturen beschreven van Godfrieds grootvader, Elias, die de gedaante van een zwaan had aangenomen. ☞ In Venetië was Tasso bevriend geworden met Giovanni Maria Verdizzotti, een letterkundige en geestelijke, die, hoewel leerling van Titiaan, een even slecht dichter als schilder was, maar wien het heilige vuur der dichtkunst bezielde; hij moedigde ook

Torquato aan tot het schrijven van een groot religieus gedicht over de verovering van het H. Land. Hetzelfde deed ook de beeldhouwer-letterkundige Danase Cataneo, schrijver van den roman „Dell' Amor di Marfisa”, in wiens huis, naar men beweerde, Tasso zijn „Rinaldo” gedicht heeft. Overeenkomstig deze raadgevingen hield Tasso zich van Mei 1559 tot November 1560 reeds in Venetië bezig met het bijeenbrengen van de stof voor een groot werk over de bevrijding van Jeruzalem, „Liberazione di Gerusalemme”. In Padua kon hij echter dit werk niet voortzetten, want het vroolijke studentenleven, dat hij moest medemaken, liet hem geen tijd er toe, waarbij nog kwam, dat hij toen, zooals hij zelf zeide, „geregeerd werd door de wetten der liefde”. In Padua vertoefde destijds kardinaal Luigi met de principessa Leonora d'Este, in wier gezelschap zich een zeer schoone vijftienjarige damigella, Lucrezia Bendidio, bevond, wier gezang iedereen in verrukking bracht en in de eerste plaats onzen Tasso. Lucrezia bleef slechts een maand in Padua, maar had op den dichter zulk een diepen indruk gemaakt, dat, toen zij kort daarop met graaf Paolo Macchiavelli huwde, Tasso zijn liefdessmart in minnedichten uitzong. ☞ Om zooveel mogelijk beroemde professoren te hooren was het onder de studenten gebruikelijk om dikwijls van universiteit te veranderen, zoodat Torquato in November 1562 naar Bologna verhuisde, waarheen zijn roem als schrijver van den „Rinaldo” hem reeds vóórgestaan was. Daar ging het nog vroolijker toe dan te Padua, en Torquato behoorde al dadelijk tot de jeunesse dorée, evenals zijn twee neven Ercole en Cristoforo, Bonaventura Maffetti van Bergamo, conte Capra en anderen.

(Wordt vervolgd)